

SANOAT TIZIMLARINI NAZARIY XUQUQIY ASOSLARI VA MOXIYATI

Alfraganus universiteti Iqtisodiyot fakulteti 2-bosqich Magistranti

Karimova Gulzora

e-mail: karimovagulzorahon@gmail.com

Annotatsiya: Sanoat tizimlari, iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biri bo'lib, ularning nazariy huquqiy asoslari va moxiyati zamonaviy iqtisodiyotda alohida ahamiyatga ega. Ushbu maqolada sanoat tizimlarining nazariy asoslari, ularning huquqiy tartibga solinishi va iqtisodiy moxiyati haqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: *resurs, iqtisodiyot, sanoat, moliya, samaradorlik, nazariya, raqobat, huquq.*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ И ПРИРОДА ПРОМЫШЛЕННЫХ СИСТЕМ

Аннотация: Индустриальные системы являются одним из важных факторов экономического развития, а их теоретико-правовые основы и сущность приобретают особое значение в современной экономике. В данной статье рассматриваются теоретические основы промышленных систем, их правовое регулирование и экономическая природа.

Ключевые слова: *ресурс, экономика, промышленность, финансы, эффективность, теория, конкуренция, право.*

THEORETICAL LEGAL BASIS AND NATURE OF INDUSTRIAL SYSTEMS

Abstract: Industrial systems are one of the important factors of economic development, and their theoretical legal foundations and essence are of particular importance in the modern economy. This article discusses the theoretical foundations of industrial systems, their legal regulation and economic nature.

Key words: *resource, economy, industry, finance, efficiency, theory, competition, law.*

Kirish

Sanoat tizimlari zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, ularning nazariy huquqiy asoslari va moxiyati iqtisodiy rivojlanish, raqobatbardoshlik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Sanoat tizimlari – bu iqtisodiy faoliyatning muhim bir qismidir. Ular iqtisodiy rivojlanish, innovatsiyalar va

samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Sanoat tizimlari nazariy huquqiy asoslari esa ushbu tizimlarning tartibga solinishi, boshqarilishi va rivojlantirilishi uchun zaruriy normativ-huquqiy baza yaratadi. Sanoat tizimlarini o'rganish jarayonida bir qancha muhim tushunchalar va nazariyalar mavjud. Bu tushunchalar sanoatning tashkil etilishi, funksiyalari, iqtisodiyotdagi o'rni va jamiyatga ta'siri haqida ma'lumot beradi. Sanoat tizimlarining moxiyati esa ularning qanday ishlashi, resurslarni qanday taqsimlashi va raqobatbardoshligini belgilovchi omillarni o'z ichiga oladi.[1]

Shuningdek, sanoat tizimlarining huquqiy asoslari davlat siyosati, qonunchilik va boshqa normativ hujjatlar orqali belgilangan. Bu hujjatlar sanoat sohasidagi faoliyatni tartibga solish va himoya qilishda muhim ahamiyatga ega. Sanoat tizimlarining nazariy asoslari bir necha muhim jihatlardan iborat. Birinchidan, iqtisodiy nazariya sanoat tizimlarining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy nazariyalar, masalan, resurslarni optimal taqsimlash va ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish bo'yicha ko'plab tavsiyalar beradi. Bu nazariyalar sanoat tizimlarining samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Ikkinchidan, tizim nazariyasi sanoat tizimlarining kompleksligini va ularning ichki va tashqi muhit bilan o'zaro aloqalarini tushunishga yordam beradi. Tizim nazariyasi asosida ishlab chiqarish jarayonlari, resurslar va texnologiyalar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganish mumkin. Bu esa sanoat tizimlarining samarali ishlashini ta'minlaydi.[2]

Uchinchidan, innovatsion nazariya sanoat tizimlarining raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsiyalar yangi texnologiyalarni, ishlab chiqarish jarayonlarini va mahsulotlarni takomillashtirishga qaratilgan. Sanoat tizimlarida innovatsiyalarni joriy etish, ularning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

Sanoat tizimlarining huquqiy asoslari quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

❖ Sanoat tizimlarini tartibga soluvchi qonunlar va normativ hujjatlar ishlab chiqarish jarayonlarini, mehnat munosabatlarini va ekologik talablarni belgilaydi. Bu qonunlar sanoat tizimlarining samarali va xavfsiz ishlashini ta'minlaydi.

❖ Sanoat tizimlari faoliyatini amalga oshirishda huquqiy muvofiqlikni ta'minlash muhimdir. Bu, ishlab chiqarish jarayonlarida mehnat qonunlari, ekologik qonunlar va boshqa normativ hujjatlarga rioya qilishni anglatadi.

❖ Globalizatsiya jarayonida sanoat tizimlari xalqaro huquq normalariga ham amal qilishi zarur. Bu, xalqaro savdo, investitsiyalar va texnologiyalar almashinuvi kabi sohalarda muhim ahamiyatga ega.

Sanoat tizimlarining huquqiy asoslari ularning faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar va normativ hujjatlardan iborat. Qonunchilik sanoat tizimlarining samarali va xavfsiz ishlashini ta'minlaydi. Mehnat qonunlari, ekologik qonunlar va boshqa normativ hujjatlar ishlab chiqarish jarayonlarini tartibga soladi. Bu qonunlar sanoat tizimlarining barqarorligini ta'minlashga yordam beradi. Huquqiy muvofiqlik sanoat

tizimlarining faoliyatini amalga oshirishda muhimdir. Bu, ishlab chiqarish jarayonlarida mehnat qonunlariga, ekologik talablariga va boshqa normativ hujjatlarga rioya qilishni anglatadi. Huquqiy muvofiqlik sanoat tizimlarining barqarorligini ta'minlaydi va ularning ijtimoiy mas'uliyatini oshiradi.[3]

Xalqaro huquq ham sanoat tizimlarining faoliyatida muhim ahamiyatga ega. Globalizatsiya jarayonida sanoat tizimlari xalqaro huquq normalariga amal qilishi zarur. Bu, xalqaro savdo, investitsiyalar va texnologiyalar almashinuvi kabi sohalarda muhim ahamiyatga ega. Xalqaro huquq sanoat tizimlarining global raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

Sanoat tizimlarining mexoriyati ishlab chiqarish samaradorligi, raqobatbardoshlik va ijtimoiy mas'uliyatni o'z ichiga oladi. Ishlab chiqarish samaradorligi sanoat tizimlarining resurslarni optimal taqsimlash va xarajatlarni kamaytirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Samaradorlikni oshirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarini takomillashtirish zarur.

Raqobatbardoshlik sanoat tizimlarining innovatsiyalarni joriy etish va yangi texnologiyalarni qo'llash orqali oshiriladi. Bu, bozor talablariga mos ravishda mahsulotlar ishlab chiqarishni ta'minlaydi. Raqobatbardoshlikni oshirish uchun marketing strategiyalarini ishlab chiqish va mijozlar ehtiyojlarini o'rganish muhimdir. Ijtimoiy mas'uliyat sanoat tizimlarining ijtimoiy va ekologik jihatlarini hisobga olgan holda faoliyat yuritishini anglatadi. Bu, mehnat sharoitlarini yaxshilash, atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Ijtimoiy mas'uliyatni oshirish uchun korxonalar o'z faoliyatlarida ijtimoiy loyihalarni amalga oshirishlari lozim.[4] Sanoat rivojlanishi har bir davlat iqtisodiyotining asosiy poydevorlaridan biridir. U nafaqat ish o'rinlari yaratishda, balki texnologik innovatsiyalarni joriy etishda, eksport salohiyatini oshirishda va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Sanoatni rivojlantirish — bu murakkab jarayon bo'lib, u bir qancha omillarni hisobga olishni talab qiladi. Innovatsion texnologiyalar, barqaror rivojlanishga yo'naltirilgan yondashuvlar va malakali kadrlarni tayyorlash bu jarayonning ajralmas qismidir. Davlat siyosati hamda xalqaro hamkorlik esa sanoatning muvaffaqiyatli rivojlanishini ta'minlaydigan asosiy omillardir. Bularning barchasi sanoatda raqobatchilikni oshirib, mamlakat iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlaydi.

Xulosa

Sanoat tizimlarining nazariy huquqiy asoslari va mexoriyati zamonaviy iqtisodiyotda muhim o'rin tutadi. Ularning samarali ishlashi iqtisodiy rivojlanish, raqobatbardoshlik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shuning uchun, sanoat tizimlarini rivojlantirish va ularni huquqiy jihatdan tartibga solish masalalari dolzarb ahamiyatga ega. Sanoat tizimlarining samaradorligini oshirish va ularni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan nazariy va amaliy tavsiyalarni

ishlab chiqish muhimdir. Sanoat tizimlarini boshqarish uchun zarur bo'lgan nazariy va amaliy bilimlarni egallash har bir iqtisodchi mutaxassis uchun muhimdir. Bu nafaqat sanoatchilikni rivojlantirishda balki davlat siyosatini shakllantirishda ham ahamiyatlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Iqtisodiy ta'limning o'qitish texnologiyalari G' Akademik S.S. Gulomov taxriri ostida mualliflar jamoasi. - T.: TGEU, 2005.
2. Kudratov E.O' Korxonaning ishlab chiqarish fondlari samaradorligini oshirish yo'llari («Fayz» ochiq xissadorlik Xolding kompaniyasi misolida). Toshkent, TDIU, BMI, 2004.
3. Salimov B.T., Mustafakulov Sh.I. Mikroiqtisodiyot: masalalar, naunalar, topshiriqlar, testlar. - T.: «Gi Print», 2010.-244 b.
4. Бойжигитов С. К. Маркетинговые стратегии повышения эффективности (на примере промышленного предприятия)/СК у. Бойжигитов //Маркетинг в России и за рубежом. - 2021. - Т. 1. - С. 95-97.